

## บทที่ 1

### บทนำ

#### 1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า การพัฒนาบุคคลเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ ซึ่งประเทศนั้นจะประสบกับความสำเร็จหรือความล้มเหลวมิได้ขึ้นอยู่กับ เงินทุนและทรัพยากรทางธรรมชาติเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชาชนหรือบุคคลผู้ที่มาจัดการกับสิ่งเหล่านี้ด้วย สภาพของสังคมไทยในปัจจุบันเต็มไปด้วยความสับสนวุ่นวาย ขาดความสงบสุขเท่าที่ควร อันเนื่องมาจากหลายสาเหตุหลายปัจจัย ซึ่งมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ และการดำรงชีวิตของประชาชน บุคคลต้องมีการปรับตัว (พฤติกรรมของตนเอง) ให้สอดคล้องกับความต้องการภายในของตนเองและสภาพแวดล้อมของสังคม เช่น ผู้ใหญ่ต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพกดดันทางเศรษฐกิจ เด็กวัยรุ่นก็ต้องปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งสภาพแวดล้อมในครอบครัว วัยรุ่นจึงเกิดความกดดันทางจิตใจ และแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

จากการศึกษา เยาวชนไทยที่กระทำผิดในลักษณะต่าง ๆ ในสถานพินิจเด็กส่วนใหญ่ประมาณ 80-90% มีอายุอยู่ในข่ายที่เรียกว่า เยาวชน ซึ่งตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 หมายถึง บุคคลอายุไม่เกินกว่า 14 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ ส่วนผู้กระทำผิดที่ยังถือว่าเป็นเด็กคืออายุต่ำกว่า 14 ปีบริบูรณ์ มีจำนวนน้อยมาก ทั้งนี้พบว่าใกล้เคียงกับข้อมูลจากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาเด็กวัยรุ่นในสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้ชี้ให้เห็นความล้มเหลวในการปรับตัวของเด็กวัยรุ่นในช่วงอายุระหว่าง 15-19 ปี ซึ่งมีจำนวนสูงประมาณ 40% ที่ปรับตัวไม่สำเร็จ และเกิดความผิดปกติทางจิตถึงขั้นต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลโรคจิต ส่วนเด็กวัยรุ่น อายุระหว่าง 10-14 ปี เข้าโรงพยาบาลโรคจิตน้อยมาก เพียงประมาณ 4% ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า

เด็กอายุ 10-14 ปี พึ่งเริ่มเผชิญปัญหาซึ่งเป็นเพียงการเริ่มต้นเท่านั้น แต่อายุระหว่าง 15-19 ปี นั้นปัญหาที่ได้เริ่มต้นมาแล้วจะค่อยๆ ยิ่งรากลึกลงทุกทีๆ หากเด็กไม่อาจแก้ไขปัญหานั้น ๆ ให้ลุล่วงไปได้ ดังนั้นในช่วงอายุตอนนี้จึงกลายเป็นโรคประสาทโรคจิต และต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลโรคจิต หรือจากจิตแพทย์ตามคลินิก นอกจากนี้ยังปรากฏว่าเด็กวัยรุ่นจำนวนมากมาย แต่ไม่ปรากฏตัวเลขที่แน่นอน ประสบความกลัดกลุ้มและทุกข์ใจจนต้องหาทางออกต่างๆ เช่น ฆ่าตัวตาย หรือ พยายามฆ่าตัวตาย ประสาทหลอน กลายเป็น อาชญากรวัยรุ่น ประพฤติตนแบบลักเพศ หันเข้าหาสุรา ยาเมา และยาเสพติดประเภทต่างๆ หรือ จับกลุ่มตั้งแก๊งค์ และแยกตัวจากสังคม หันหลังให้ระเบียบและกฎเกณฑ์ของสังคม เสียสิ้นเชิง และในจำนวนวัยรุ่นที่เป็นเช่นนี้ จากการศึกษาค้นคว้าพบว่ามีเด็กที่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดระดับธรรมดา และสูงเป็นพิเศษรวมอยู่ด้วยมากมาย แต่เนื่องจาก ไม่สามารถปรับตัวได้ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ อันเป็นช่วงวิกฤตการณ์แห่งการปรับตัวที่สำคัญนี้ อีกทั้งอาจไม่ได้รับการแนะแนวทางการดูแลเอาใจใส่ และความเข้าใจอันดีจากบิดามารดา และผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้องดีพอ ชีวิตจึงต้องประสบความล้มเหลวเช่นนี้ (นิภา, 2520)

ธีรวัฒน์ (2526) ได้ศึกษาสภาพเชิงจิตสังคมในโรงเรียนกับสุขภาพจิตของนักเรียนวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าเด็กวัยรุ่นโดยเฉพาะนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือในระดับอาชีวศึกษามักจะก่อเหตุทะเลาะวิวาทกับนักเรียนด้วยกันเอง เช่น ขกพวกตีกัน รวมกลุ่มเดินขบวนเรียกร้องสิทธิต่างๆ อันมิชอบ หรือมีการมั่วสุมกันกระทำในสิ่งที่ไม่ควร เช่น เสพยาเสพติด มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น การแต่งกายที่ไม่ถูกต้องตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการและสถานศึกษา เทียวเร่ร่อนในที่สาธารณะในเวลาเรียน ประพฤติตนโหม่เอียงไปในทางด้านชั่วสาว หรือแม้แต่การกระทำที่แสดงลักษณะอาชญากรรม เช่น ลักขโมย เล่นการพนัน และทำร้ายร่างกาย เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า นักเรียนนักศึกษาที่ประกอบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเหล่านี้ จะต้องมีความกดดันและประสบกับปัญหาต่างๆ โดยไม่สามารถแก้ไขได้ จึงแสดงออกในลักษณะที่เป็นผลเสียต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม โดย

ในบางครั้งอาจไม่คาดคิดมาก่อนว่า ผลที่จะเกิดตามมาจากการกระทำของตนเองนั้น จะเป็นอย่างไร การแสดงออกเช่นนี้ ชี้ให้เห็นว่าเยาวชนเหล่านี้ มีสุขภาพจิตที่ไม่สมบูรณ์ และการที่เยาวชนมีสุขภาพจิตที่ไม่สมบูรณ์นั้นเกิดจากองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ องค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งคือ สถาบันครอบครัว

จรรยา และลัดดาวัลย์ (2533) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า ในสมัยก่อน พ่อซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวจะเป็นผู้ทำงานหาเงินเลี้ยงครอบครัวแต่เพียงผู้เดียว ผู้เป็นแม่จะทำหน้าที่แม่บ้านดูแลภายในบ้านดูแลลูก แต่มาในระยะหลังภาวะทางเศรษฐกิจทำให้ผู้เป็นแม่ต้องออกทำงานหาเงินมาช่วยเหลือครอบครัว สิ่งนี้อาจก่อให้เกิดปัญหาเรื่องการให้ผู้อื่นมาทำหน้าที่ช่วยเหลือในการเลี้ยงดูเด็ก สำหรับครอบครัวที่มีญาติผู้ใหญ่ ก็อาจให้ญาติผู้ใหญ่เป็นผู้เลี้ยงดู แต่ถ้าไม่มี แม่อาจนำเด็กไปฝากไว้กับสถานรับเลี้ยงเด็กต่างๆ ทั้งนี้แล้วแต่ความสามารถของครอบครัว ดังนั้นหากผู้ดูแลเด็กไม่มีความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาเด็กแล้ว เด็กก็มักจะมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้ ยิ่งถ้าพ่อแม่ไม่ได้ให้ความสนใจ และมีเวลาให้แก่เด็กไม่เพียงพอในการอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยแล้ว เด็กก็มักจะมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหามากยิ่งขึ้น ดังที่พบเห็นในปัจจุบันเกี่ยวกับปัญหาการก่ออาชญากรรมของเด็กวัยรุ่น ปัญหาการติดยาเสพติดของวัยรุ่นและปัญหาอื่นๆ

ครอบครัว เป็นสังคมแรกที่เด็กได้ฝึกฝนการเรียนรู้เพื่อเป็นประสบการณ์ในวัยเติบโต เป็นสถาบันที่มีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมทางพฤติกรรมของเด็ก ให้การอบรมทางด้านจิตใจแก่เด็กตลอดเวลา อุปนิสัยส่วนตัวที่ดี อารมณ์เด็กที่ดี เริ่มมาจากทางบ้าน เด็กจะเป็นผู้มีความคิดความรู้สึกมีมารยาทหรือการวางตัวอย่างไรนั้น อยู่กับการอบรมจากทางบ้านส่วนหนึ่ง (สุพิตรา, 2527)

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (2527) ได้สำรวจผู้ป่วยที่มีปัญหาด้านสุขภาพจิตจำนวน 7,110 คน ปรากฏว่าเป็นเยาวชนกลุ่มอายุ 15-24 ปี ถึง 1,667 คน หรือร้อยละ 23.73 หรือประมาณ 1 ใน 4 ของผู้ป่วยด้านนี้ เด็กและเยาวชนที่มีปัญหาการปรับตัวและสุขภาพจิต จะมีปัญหาอื่นๆ ตามมาอีกมากมาย เช่น ความยุ่งยากในการศึกษาเล่าเรียน และการประกอบอาชีพ

ติดยาเสพติด และถ้าไม่สามารถแก้ปัญหาอื่นๆได้ จนเป็นสาเหตุสืบเนื่องให้เด็ก กระทบการรุกรานแรง โดยอาจคิดฆ่าตัวตายได้ ดังนั้น การปรับตัวจึงมีผลต่อ การดำเนินชีวิตของวัยรุ่นเป็นอย่างมาก

จากสถิติการก่ออาชญากรรมของวัยรุ่นในจังหวัดขอนแก่นในปี พ.ศ. 2536 (สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น) จากเดือนมกราคม-เดือนกันยายน ปรากฏว่า มีเด็กวัยรุ่นก่อคดีอาชญากรรมขึ้นถึงจำนวน 117 คดี ภายใน 9 เดือน คิดเป็นเดือนละ 13 คดี จะเห็นได้ว่าเป็นสถิติที่ไม่พึงประสงค์เลย

ดังนั้นการปรับตัวของนักเรียนนักศึกษาจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ควรให้ความสนใจ และห่วงใยเป็นอย่างมาก เพราะนักเรียนนักศึกษาเป็นเยาวชนที่เต็มไปด้วยพลังทั้ง ทางกาย การเรียนรู้ ความคิด และเป็นทรัพยากรที่สำคัญอันมีค่ามากที่สุดส่วนหนึ่งของประเทศ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องช่วยในการส่งเสริม และพัฒนาให้เป็นผู้ใหญ่ ที่ สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อที่จะได้เป็นกำลังที่เข้มแข็ง และมีคุณภาพในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป ผู้วิจัยจึงได้สนใจทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู กับการปรับตัวทางสังคมของนักเรียน สังกัดกรมอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น

## 1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของนักเรียนสังกัดกรมอาชีวศึกษา
- 1.2.2 เพื่อศึกษาสภาพการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนสังกัดกรมอาชีวศึกษา ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน
- 1.2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับการปรับตัว ทางสังคมของนักเรียน สังกัดกรมอาชีวศึกษา

## 1.3 สมมติฐานการวิจัย

- 1.3.1 นักเรียนสังกัดกรมอาชีวศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน มีในการปรับตัว ทางสังคมแตกต่างกัน

5.2.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบปล่อยปละละเลย แบบควบคุม และแบบให้ความคุ้มครอง มีความสัมพันธ์การปรับตัวทางสังคมของนักเรียนสังกัดกรมอาชีวศึกษา

#### 1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ประชากรเป็นนักเรียนสังกัดกรมอาชีวศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

1.4.2 ตัวแปรที่จะศึกษา

1.4.2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูทั้ง 4 แบบ คือ

- (1) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
- (2) การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย
- (3) การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครอง
- (4) การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม

1.4.2.2 ตัวแปรตาม คือ การปรับตัวทางสังคม

#### 1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1.5.1 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง วิธีการที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อลูกหรือผู้ที่อยู่ใต้การปกครอง ซึ่งสามารถแยกออกได้เป็น 4 ลักษณะ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครอง

1.5.1.1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เด็กรู้สึกว่าคุณเองได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ผู้ปกครองหรือพ่อแม่ให้ความรักความอบอุ่น มีเหตุผล รู้จักยอมรับนับถือความสามารถ และความคิดเห็นของเด็ก ให้ความร่วมมือตามโอกาสอันเหมาะสม

1.5.1.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เด็กรู้สึกว่าคุณเองไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ต้องอยู่ในระเบียบวินัยที่ผู้ปกครอง หรือบิดามารดากำหนดไว้ เช่น การแต่งกาย การเรียน มารยาทต่างๆ และอื่นๆ หรือ

ถูกควบคุมไม่ให้ได้รับความสะดวกสบายในการกระทำตามที่ตนต้องการ บิดามารดา หรือ ผู้ปกครองยึดเอาความพอใจของตนเองเป็นสำคัญ และ มักจะออกคำสั่งให้ ปฏิบัติตามเสมอ

1.5.1.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง วิธีการ อบรมเลี้ยงดู ที่นักเรียนรู้สึกว่าคุณเองถูกทอดทิ้ง ขาดการดูแลเอาใจใส่ หรือปล่อย ให้ทำอะไรต่างๆได้ตามใจชอบ โดยบิดามารดา หรือ ผู้ปกครองไม่ได้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ไม่ให้ความอบอุ่นใจเท่าที่ควร

1.5.1.4 การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครอง หมายถึง วิธีการ อบรมเลี้ยงดู ที่เด็กรู้สึกว่า พ่อแม่แสดงความรักและห่วงใยเด็กจนเกินไป ให้ความ ช่วยเหลือเกินความจำเป็น มักจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเด็กในทุกเรื่อง ทำให้เด็กมี ความรู้สึกว่าคุณไม่มีอิสระที่จะทำอะไรด้วยตนเอง

1.5.2 การปรับตัว หมายถึง ความสามารถในการที่จะแก้ปัญหาต่างๆ โดย ไม่มีความคับข้องใจ ขัดแย้งในใจ หรือวิตกกังวล และสามารถมีความสัมพันธ์กับ บุคคลอื่นได้อย่างมีความสุขสบายใจ และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.5.3 การปรับตัวทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการประพฤติปฏิบัติตน เป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์ของโรงเรียน มีทักษะในการทำงานให้เข้ากับเพื่อนๆ และบุคคลอื่น มีความรู้สึกว่าคุณเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ให้ความร่วมมือกับหมู่คณะ ทั้งในด้านความคิดและการกระทำ มีความพึงพอใจบทบาทของตนเองทั้งในฐานะเป็น ผู้นำและผู้ตาม ตลอดจนสามารถที่จะพูด หรือ กระทำอย่างเปิดเผย จริงใจ ตรงไปตรงมา และมีความเหมาะสมตามความคิดความรู้สึกของตน

1.5.4 นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดกรมอาชีวศึกษา หมายถึง นักศึกษาที่กำลังเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพพุทธศักราช 2524 ในสาขาวิชา ช่างอุตสาหกรรม คหกรรม เกษตรกรรม พาณิชยกรรม และศิลปกรรมที่เปิดสอนใน วิทยาลัยอาชีวศึกษา ชั้นปีที่ 1, 2 และ 3

1.5.5 วิทยาลัยอาชีวศึกษา หมายถึง สถาบันศึกษาที่มีวัตถุประสงค์ที่จะให้การศึกษาด้านวิชาชีพ ทั้งระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

## 1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1.6.1 ผลที่ได้จากการศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 4 แบบ กับสภาพการปรับตัวทางสังคมของนักศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา จะเป็นแนวทางให้ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง ครูประจำชั้น ผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารประเทศได้ทราบ และเข้าใจถึงพฤติกรรมที่เด็กๆ แสดงออก เพื่อหาทางส่งเสริมช่วยเหลือแก้ไขและจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในสถาบันโดยคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพของเด็ก

1.6.2 ผลที่ได้จะเป็นแนวทางให้พ่อแม่ผู้ปกครอง ได้อบรมเลี้ยงดูบุตรในทางที่ดี และถูกแบบแผน เพื่อที่เด็กจะได้เติบโตเป็นเด็กที่ไม่มีปัญหาในสังคมต่อไป